

Cooperativismo e Eonomía Social, nº 28 (2005-2006), pp. 193-198

APLICACIÓN DO ARTIGO 262.5 DA LEI DE SOCIEDADES ANÓNIMAS A UN SUPOSTO DE RESPONSABILIDADE DOS MEMBROS DO CONSELLO RECTOR POR FALTA DE DISOLUCIÓN E LIQUIDACIÓN DA COOPERATIVA

[Anotación á Sentenza da AP de Vizcaia núm. 133/2005 (Sección 4ª), do 18 de febreiro. Ponente: Ilmo. Sr. D. Fernando Valdés-Solís Cecchini (A.C. 2005\612)]

Manuel José VÁZQUEZ PENA

Resumo.

A mercantil “Corporación Comercial Kanguros, S.A.” presentou demanda ante o Xulgado de Primeira Instancia núm. 4 de Barakaldo contra a mercantil “Multiform Sdad. Coop.” (declarada en rebeldía) e contra os membros do seu Consello Rector [D. Rubén, D. Jon, D. Luis María, D. Enrique (declarado en rebeldía) e D. Esteban], reclamando a suma de tres millóns quinientas vintecatros mil oitocentas cincuenta e cinco pesetas (vinteun mil cento oitenta e catro euros con oitenta e un céntimos) correspondente a un suministro de mercaderías recibido e non satisfeito pola Cooperativa demandada.

Pátese da base de que os socios compoñentes do referido Consello Rector cesaron, como tales, en toda actividade no mes de decembro de 1998, data na que se deron de baixa no Réxime de Autónomos da Seguridade Social. Entendendo que se deixaron de traballar deixou de existir a Sociedade, resáltase o dato de que as derradeiras contas da Cooperativa inscritas son as correspondentes ó exercicio de 1996, sen que se inscribieran as de 1997 por ser rehusadas e non subsanadas. Considérase incuestionable que a partir do 31 de decembro de 1998 a Cooperativa

abandona calquer tipo de actividade e, sen proceder á súa liquidación, queda paralizada ata os nosos días.

Entroncando esta paralización coa inactividade dos socios rectores durante os dous anos posteriores á mesma, o Xulgado acredita a presenza da causa de disolución prevista no artigo. 87.3 da Lei de Cooperativas do País Vasco [*“serán causas de disolución da Cooperativa: (...) 3. A paralización ou inactividade dos órganos sociais ou a interrupción sen causa xustificada da actividade cooperativa, en ambos casos durante dous anos consecutivos”*]. Relacionando esta causa co artigo 262.5 da Lei de Sociedades Anónimas (LSA), chega á conclusión de que os membros do Consello Rector teñen que responder polas débedas sociais ó non teren disolto e liquidado a Cooperativa ordenadamente ó concurrir causa de disolución da mesma.

Así as cousas, en sentenza de 28 de abril de 2003, o Xulgado de Primeira Instancia núm. 4 de Barakaldo estimou integramente a demanda, condenando ós demandados a pagar solidariamente á parte actora, a mercantil “Corporación Comercial Kanguros, S.A.”, a suma de vinteun mil cento oitenta e catro euros con oitenta e un céntimos, así como a interese legal do diñeiro da referida suma dende a data de presentación da derradeira das demandas, 5 de xaneiro de 2001, ata a data da sentenza e a interese legal do diñeiro incrementado en dous puntos da citada suma dende a data da sentenza ata que sexa totalmente executada. Condénase tamén á parte demandada ó pago das costas procesais.

Contra dita sentenza os demandados D. Rubén, D. Jon, D. Luis María e D. Esteban interpuxeron en tempo e forma recurso de apelación ante a Sección Cuarta da Audiencia Provincial de Vizcaia. Desestimado o mesmo pola sentenza que nos ocupa, confirmouse a sentenza apelada, imponéndose ós recurrentes as costas causadas.

Por unha banda, entende a Audiencia Provincial (Fundamento de Dereito segundo) que nin cabe aceptar a prescrición de dous anos establecida polo artigo 48 da Lei de Cooperativas do País Vasco, nin a de un ano do artigo 1968 do Código Civil (CC) en relación co artigo 1902 e a responsabilidade sinalada polo artigo 133 da LSA.

Nesta idea, afirmase na sentenza analizada que *“a responsabilidade que se está a esixir ós administradores é a reseñada polo artigo 262.5 da LSA en relación cos artigos 87 e seguintes da Lei de Cooperativas, responsabilidade que conforme constante Xurisprudencia do Tribunal Supremo prescribe polo transcurso do prazo de catro anos por aplicación*

do artigo 949 do Código de Comercio (CCom). Non estamos en presenza dun suposto de responsabilidade do artigo 48 ó contemplar este precepto a acción de responsabilidade dos socios rectores fronte á Cooperativa, por actos que perxudicaron a ésta; nin na do artigo 133 da LSA, senon ante a falta de disolución e liquidación da Cooperativa cando concurría causa legal para facelo”.

Por outra banda, seguindo o razoamento antes exposto, considera a Audiencia (Fundamento de Dereito terceiro) que ós recurrentes non se lles condena por un título “*culpabilístico*”, como se esixiría na responsabilidade recollida no artigo 133 da LSA. Estima irrelevante, neste senso, que non exista feito ilícito que lles sexa imputable e que de forma causal incidira no impago que se reclama.

O argumento sostido pola Audiencia baséase na aplicación, discutida polos recurrentes, do artigo 262 da LSA. Afirmar a mesma que “*entraña un acto de negligencia grave, imputable ós socios rectores apelantes, non ter procedido á disolución e ordenada liquidación da Sociedade, limitándose a acudir a unha vía de feito, deixar a Cooperativa en «vía morta» ou inactiva, desentendéndose dela e dos seus acredores, acto negligente por omisión que xustifica sobradamente a responsabilidade reseñada pola sentenza recurrida, en línea con distintos criterios de outras Audiencias Provinciais, dos que destacamos a Sentencia da Audiencia Provincial de Baleares de 10 de abril de 2001. Non se trata dunha aplicación encuberta do artigo 262 da Lei de Anónimas, senón dunha aplicación aberta de dito precepto; se do mesmo se deriva que no suposto das Sociedades Anónimas considérase como causa de responsabilidade o incumplimento de tales deberes, é obvio que tal conducta, omisión de norma específica que así o establece, debe merecer o mesmo calificativo cando se trate dunha Sociedade Cooperativa pois doutra sorte primaríamos a estas fronte ás Anónimas en claro perxuízo dos seus acredores, establecendo ámbitos de impunidad civil en relación con conductas ilícitas en si mesmas consideradas”.*

Anotación.

A argumentación da sentenza obxecto desta anotación céntrase na aplicación do artigo 262.5 da LSA ó suposto de feito antes descrito. Entende a Audiencia Provincial de Vizcaia, como xa fixera o Xulgado de Primeira Instancia núm. 4 de Barakaldo, que debe aplicarse este precepto para evitar primar ás Sociedades Cooperativas fronte ás Anónimas en

perxuízo dos seus acredores, sendo irrelevante a omisión dunha norma específica que así o estableza.

Certamente, de aplicarse este precepto, o razoamento da Audiencia parece correcto. Por un lado, non cabe dúbida de que nese caso se aplica o artigo 949 do CCom, se ben hai que ter en conta que este precepto establece un prazo de caducidade, non de prescripción. A nosa Doutrina (*cf.*, entre outros, BELTRÁN, E. M., “La responsabilidad por las deudas sociales”, en VV.AA., *La responsabilidad de los administradores*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2005, páxs. 256 e 257) sostén que a acción para esixir ós administradores o pago dunha débeda social prescribirá polo transcurso do prazo establecido para o exercicio da acción contra a Sociedade (a falta de prazo expreso, será o de quince anos do artigo 1964 do CC, xa que un responsable solidario non pode ter peor situación que o obrigado principal), que se contará dende que pudo exercitarse (artigo 1969 do CC), e caducará polo transcurso do prazo de catro anos a contar dende que se produza o cese do administrador (artigo 949 do CCom).

Por outro lado, admítase sen vacilación que a responsabilidade dos administradores recollida no artigo 262.5 da LSA ven imposta polo simple feito do incumplimento do prazo de dous meses para a convocatoria da Xunta xeral a partir do momento en que tiñeron coñecemento da causa de disolución, sen ser necesario, como di a Audiencia, un “*título culpabilístico*” (*vid.*, por exemplo, RODRÍGUEZ RUIZ DE VILLA, D. e HUERTA VIESCA, M. I., *La Responsabilidad de los Administradores en las Sociedades de Capital por no Disolución y no Adaptación*, 4ª. edic., Aranzadi, Pamplona, 1998, páxs. 214 e segs.).

Sen embargo, o problema, baixo o noso punto de vista, é a aplicación en si mesma do artigo 262.5 da LSA ó suposto analizado. De feito, de non admitirse, o razoamento da Audiencia tería que ser forzosamente outro, tendo probablemente maiores posibilidades de éxito as alegacións dos recurrentes.

É preciso ter en conta que a Lei de Cooperativas do País Vasco [Lei 4/1993, de 24 de xuño (Boletín Oficial do País Vasco de 19 de xullo de 1993), modificada pola Lei 1/2000, de 29 de xuño (Boletín Oficial do País Vasco de 1 de agosto de 2000)], na materia relativa á responsabilidade dos administradores, non recolle unha remisión á regulación das Sociedades Anónimas, a diferenza, como é sabido, da Lei Estatal de Cooperativas [artigo 43 da Lei 27/1999, de 16 de xullo (Boletín Oficial do Estado de 17 de xullo de 1999)]. Neste senso, regulándose esta concreta materia na Lei Vasca (se ben de xeito distinto), pensamos que non cabe falar dunha

aplicación supletoria da Lei Estatal, que posibilite a aplicación do artigo 262.5 da LSA; aplicación ésta que, inda nese caso, non estaría totalmente clara xa que a remisión que fai o artigo 43 da Lei Estatal parece que debe entenderse limitada á denominada “*acción social de responsabilidad*”, isto é, ós artigos 133 e 134 da LSA e non ó seu artigo 262.5 (de esta opinión, *vid.* MORILLAS JARILLO, M. J. e FELIÚ REY, M. I., *Curso de Cooperativas*, 2ª. edic., Tecnos, Madrid, 2002, páxs. 330 e 331).

Ademáis, por outra banda, non se pode esquecer que o artigo 262.5 da LSA impón unha responsabilidade solidaria polas obrigas sociais a modo de “*sanción civil*” por incumprimento duns deberes específicos [*cfr.* a Sentencia do Tribunal Supremo de 20 de xuño de 2005 (R.J. 2005\6425)]. É dicir, estamos a falar dunha norma de natureza sancionadora que, polo tanto, debe ser interpretada de maneira restrictiva, de maneira tal que non se aplique a supostos nos cales non pensou o Lexislador ó redactala [artigo 4.2 do CC, que prohibe a aplicación analóxica das leis penais, as excepcionais e as temporais, prohibición que, á vista do sinalado polo art. 25 da Constitución Española e como indica a xeneralidade da Doutrina civilista (*vid.*, por todos, GULLÓN BALLESTEROS, A., “Comentario al art. 4 del Código Civil”, en VV.AA., *Comentario del Código Civil*, t. I, Ministerio de Justicia, Madrid, 1991, páxs. 29 e segs.; e ROCA TRIAS, E., “Artículo 4”, en *Comentarios al Código Civil y Compilaciones Forales*, t. I, vol. I, Revista de Derecho Privado, Editoriales de Derecho Reunidas, Madrid, 1992, páxs. 583 e segs.), hai que extender a todas as disposicións sancionadoras].

Certo é que o Lexislador vasco trata de forma diferente ós administradores según que o sexan dunha Cooperativa ou dunha Anónima, pero non o é menos que ambos tipos societarios son claramente distintos, responden a distintas necesidades e ríxense por normas manifestamente diferentes. En consecuencia, ó noso modo de ver, non se pode soste a aplicación do artigo 262.5 da LSA ó suposto de feito agora estudado, xa que, do contrario, estaríamos permitindo a aplicación dunha norma sancionadora a un suposto distinto dos comprendidos expresamente nela, circunstancia ésta expresamente prohibida –insistimos– polo xa citado artigo 4.2 do CC.

En calquer caso, admítase ou non as nosas consideracións, á marxe das fortes dúbidas interpretativas que presenta a redacción do precepto (*vid.*, entre outros moitos, ÁVILA DE LA TORRE, A., *La responsabilidad de los administradores por no disolución de la sociedad anónima*, Colección jurisprudencia práctica, Tecnos, Madrid, 1997, páxs. 19 e segs.), ha de terse en conta que o artigo 262.5 da LSA foi recentemente modificado pola

disposición derradeira primeira da Lei 19/2005, de 14 de novembro, “*sobre a Sociedade Anónima Europea domiciliada en España*” (Boletín Oficial do Estado de 15 de novembro de 2005). Así as cousas, de dictarse na actualidade a Sentencia que nos ocupa, esta reforma debería ser tida en conta de cara a unha posible aplicación retroactiva da mesma ou, cando menos, para interpretar de acordo con ela as moitas dúbidas que plantexa o artigo 262.5 da LSA.